

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/2009 rd

Statsrådets redogörelse för EU-politiken

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 16 april 2009 statsrådets redogörelse för EU-politiken (SRR 4/2009 rd) till stora utskottet för beredning och bestämde samtidigt att de övriga utskotten får lämna utlåtande till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- jord- och skogsbruksminister Sirkka-Liisa Anttila
- medlem Kyösti Virrankoski, Europaparlamentet
- konsultativ tjänsteman Aulikki Hulmi och lantbruksråd Matti Hannula, jord- och skogsbruksministeriet

- specialmedarbetare Jyri Ollila, statsrådets kansli, EU-sekretariatet
- utrikessekreterare Lauri Voionmaa, utrikesministeriet
- enhetschef Jaana Jääskeläinen, justitieministeriet
- direktör Simo Tiainen, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- ombudsman Rikard Korkman, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

Skriftligt utlåtande har lämnats av

- Finlands näringsliv
- Skogsindustrin
- specialforskare Tuomas Kuhmoinen, Jyväskylä universitet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Statsrådets redogörelse om EU-politiken behandlar viktiga frågor inom utskottets ansvarsområde. Påverkan i EU och deltagande i beslutsfattandet är nämligen viktiga element i jordbrukspolitiken. Jordbruket och regional- och strukturpolitiken har av tradition haft hög prioritet i EU-budgeten. Redogörelsen tar upp de flesta riktlinjer som dragits upp för jordbruket inom EU och går igenom regional- och strukturpolitiken.

Utskottet ser det som en angelägen generell utgångspunkt att det finländska jordbrukets särställning tryggas i EU också framöver. I framtiden ska det gå att bedriva jordbruk i hela landet. Jordbruket i vårt land bygger på familj jordbruk och måste kunna bibehålla sina produktionsförutsättningar inom alla traditionella sektorer och regioner. Utskottet poängterar att Finland måste högprioritera jordbruket i sin EU-politik.

Tidsschemat för omstruktureringen av jordbrukspolitiken har varit alltför snävt i EU. Med hänsyn till att jordbruk och jordbruksproduktion bedrivs på sikt, måste också jordbrukspolitiken

sträcka sig över ett längre tidsspänn. Jordbruksproduktionen är ett politikområde som accentueras allt mer i världen. Produktionen måste fördubblas fram till 2050 för att man ska kunna föda den ökande populationen och samtidigt anpassa sig till klimatförändringen.

När Finland i tiden förhandlade om medlemskap sattes särskild fokus på vårt exceptionella nordliga klimat. Utskottet noterar att EU erkänt detta naturgeografiska faktum såväl i vårt anslutningsfördrag som i senare beslut. Också Europeiska rådet har godkänt principen om ett multifunktionellt jordbruk i hela Europa.

Det nationella stödet för södra Finland, alltså AB-stödområdet, grundar sig på artikel 141 i Finlands anslutningsfördrag. Artikel 141 har tillåtit att nationellt stöd betalas för allvarliga svårigheter till följd av anslutningen. Men vad som räknas som allvarliga svårigheter och hur länge stödet betalas ut anges inte i artikeln. Den enda riktiga tolkningen av artikeln är enligt utskottet att det handlar om bestående svårigheter och ett bestående stödsystem. För att man fortsatt ska kunna bedriva jordbruk också inom områdena A och B behövs det adekvata nationella produktions- och investeringsstöd. Rätten att betala nationellt stöd till områden norr om den sextioandra breddgraden och närliggande områden, dvs. stödområdena C (nordligt stöd), utgör ett centralt element i Finlands anslutningsfördrag (artikel 142).

I den förändrade omvärlden har nationella stödpolitiska instrument använts för att stödja och styra produktionen. Utskottet vill påpeka att det inte går att bedriva en bred, lönsam jordbruksproduktion till världsmarknadspris hos oss utan ett stödsystem som kompenserar våra särskilda förhållanden. Det måste alltså vara möjligt att på den gemensamma marknaden genom nationella beslut och insatser stärka produktionskedjans konkurrensförmåga på längre sikt.

Utskottet vill också uppmärksamma att EU:s bidrag till Finland av historiska skäl är avsevärt lägre än till länderna i Centraleuropa och att behovet av nationellt stöd därför är större. Redan innan vi gick med i EU hade den gemensamma jordbrukspolitiken ändrats så att CAP-stöden, som helt och hållet finansieras av EU och som

betalas som ersättning för inkomstbortfall till följd av att priserna på jordbruksprodukter sjunkit, är större för länder med höga skördenivåer än för länder där skördenivåerna är låga. EU har i och med de fytosanitära kontrollerna allt tydligare kopplat loss stöden från produktionen, och numera kan produktionsbundna stöd användas endast i begränsad utsträckning. Mjölkkvoterna har emellertid varit ett synnerligen välfungerande system som inte bör frångås. Utskottet menar att produktionen löper risk att upphöra utan produktionsbundna stöd. Den nuvarande stödpolitiken har de facto upplevts som orättvis i många hänseenden.

Under hela den tid vi varit EU-medlemmar har den gräns mellan AB- och C-områdena som lett till en tudelad politik också delat odlarna. Utskottet ansluter sig till redogörelsen på den punkten att målsättningen bör vara ett så enhetligt stödsystem som möjligt som tryggar förutsättningarna för jordbruksproduktion även i södra Finland utan att stödsystemet för norra Finlands försvagas. Det betyder att man måste kunna minska skillnaderna mellan stödområde 141 respektive 142 utan att urholka det nuvarande stödsystemet och utan ingrepp i anslutningsfördraget. Dessutom planerar man ändringar i LFA-stödet, som kommer att minska antalet LFA-områden och koppla kriterierna fastare samman med naturförhållanden. Systemet bör alltså utvecklas så att det bättre tar hänsyn till jordbrukets verkliga behovet av stöd och tydligare utgör en ersättning utöver det basala stödet för våra ogynnsamma naturförhållanden och korta växtsäsong. Dessutom bör taket för LFA-stödet slopas.

Utskottet ser det som angeläget att man genom jordbrukspolitiken garanterar tillgången till trygga livsmedel och särskilt en god försörjningsberedskap under alla förhållanden. Finland bör fortsatt kunna upprätthålla och utveckla en högkvalitativ och hållbar livsmedelsproduktion. Regeringen framhåller i redogörelsen att jordbrukare måste ha rätt att producera GMO-fritt och konsumenterna ska ha rätt till GMO-fria produkter. Beslutet om GMO i produktionen bör vara nationellt inom EU, menar utskottet.

Försörjningsberedskapen i fråga om livsmedel måste ägnas större uppmärksamhet också i EU-politiken, eftersom varje stat har rätt men också skyldighet att se till att medborgarna har tillgång till livsmedel och att dessa är säkra. En av de grundläggande ambitionerna för EU:s jordbrukspolitik har ända sedan fördraget varit att garantera tillgången till jordbruksprodukter. Ambitionen har emellertid inte tagit sig några konkreta uttryck, och överproduktionen har de facto setts som ett stort problem av EU. Inom EU har man ännu inte blivit helt medveten om att den agrara försörjningsberedskapen utgör ett integrerat element i jordbrukspolitiken.

EU-politiken bör sätta särskild fokus på livsmedelssäkerheten och rena livsmedel. Nyttodjurens hälsotillstånd är internationellt sett fortfarande mycket gott och för de inhemska livsmedlens del kan man utgå från att de är synnerligen rena och säkra. Det är därför angeläget att man i översynen av reglerna för inre marknadspolitiken tar hänsyn till att sjukdomsfriheten kan upprätthållas inom den finländska produktionen.

I Finland finns det ca 2,3 miljoner hektar jordbruksmark, som räcker till för självförsörjning i fråga om jordbruksprodukter men också delvis för produktion av förnybar energi om man lyckas göra produktionen lönsam. Om man inte utvecklar jordbruksproduktionen systematiskt också i glesbygden, kommer matkriserna i framtiden att ge upphov till stora problem. Världens befolkning ökar i snabb takt men samtidigt sätter klimatändringen och den allt mer krympande jordbruksmarken livsmedelsproduktionens kapacitet på hårdare prov än någonsin förr. Det är inte säkert att man i framtiden alltid kan skaffa mat på världsmarknaden utan det gäller att hålla sig med egna säkerhetsförråd. För den skull måste man satsa på närproducerad mat och inhemska beredningsindustri.

När EU:s jordbrukspolitik utvecklas är det av yttersta vikt att rensa i den byråkrati som omgärdar jordbruket och landsbygdsutvecklingen, påpekar utskottet. Gemenskapens nuvarande system för jordbruksstöd är oskäligt komplicerade och därför behövs det reformer som förenklar dem. Den administrativa bördan har ökat stadigt

under vår tid i EU och bör snabbt kunna göras lättare och enklare. En lättare administrativ börda hör till de saker som bör ges högsta prioritet när lantbrukspolitiken ses över, understryker utskottet.

Hur unionens budget ska läggas upp i framtiden hör till de stora utmaningar Finlands EU-politik står inför. Utskottet menar att jordbruks- och landsbygdspolitik fortsatt ska höra till budgetens prioriteringar. I utbyte mot sina medlemsavgifter bör Finland alltför tilldelas jordbruks- och landsbygdsstöd. För EU-budgetens del håller utskottet inte med redogörelsen om att budgetramen bör gälla en femårsperiod, alltså en kortare tid än nu. Enligt utskottet blir landsbygdsutvecklings- och regionalpolitiken ännu kortsiktigare med en femårig rambudgetering. Ett annat krux är att de besvärliga finansieringsförhandlingarna infaller oftare och att större osäkerhet kommer att vidlåda genomförandet av programmen. Dessutom skulle en kortare ramperiod sannolikt öka den nuvarande administrativa bördan ännu mer. I framtiden gäller det att vid övergången från en ramperiod till nästa bättre se till att tidigare program kan fortsätta tills nya program trätt i kraft.

Våra särskilda förhållanden måste beaktas också i den framtida regional- och strukturpolitiken. Ett stort problem här är även den åldrande befolkningen och det glesare befolkningsunderlaget. Redogörelsen lyfter fram såväl subsidiaritetsprincipen som förenklingsambitionen när det gäller regionalpolitiken. Utskottet anser att subsidiaritetsprincipen bör följas i större utsträckning i utvecklingen av landsbygden. Det kommer sannolikt att avsättas mer pengar för landsbygdsutveckling i framtiden, men samtidigt kommer kommissionen att ta ett ännu stadigare byråkratiskt styrgrepp om finansieringen. Exempelvis de utgångs-, avkastnings-, resultat- och effektindikatorer som mäter hur resultatrikt landsbygdsutvecklingsprogrammet för Fastlandsfinland är (161 st), är exakt desamma för alla länder. Utskottet bedömer att projekten för landsbygdsutveckling allmänt taget fått sämre genomslag och att den massiva administrativa styrningen vänt uppmärksamheten från lands-

bygdsutveckling till andrarangens frågor. Den program- och projektbaserade handlingsmodellen har lett till problem i glest befolkade länder som Finland. Målet bör vara att pengarna för regionutveckling kan användas smidigare och mångsidigare också för investeringar för att garantera bättre genomslag. Utskottet ser det som angeläget att man utreder om bidragen till medlemsstaterna för landsbygdsutveckling exempelvis kunde ges medlemsstaterna i form av s.k. nationella kuvert. Då kunde kommissionen följa och övervaka verksamheten genom dels effektivitetskontroll, dels sin politik för statligt stöd.

Finland bör enligt utskottet aktivt arbeta för att forskningsinsatserna håller en adekvat nivå när det gäller EU:s forsknings-, utvecklings- och innovationspolitik för förnybara naturtillgångar av alla slag. För jordbrukets del är det viktigt att man främjar inte bara FoU-projekt som tar hänsyn till Finlands särskilda förhållanden och särskilda grödproduktion (t.ex. sockerbeter och stärkelsepotatis) utan också innovationer för att särskilt produktion i svårigheter ska kunna erbjudas nya möjligheter.

Inom EU är det i princip medlemsstaterna som svarar för skogspolitiken. Men EU kan trots allt driva på den med hjälp av sin politik som grundar sig på subsidiaritetsprincipen och delat ansvar. Utskottet håller fast vid sin tidigare ståndpunkt att skogspolitiken på inga villkor får flyttas över på EU. Finlands mål bör vara att genom nationella beslut främja ett lönsamt skogsbruk och driva på en ökad produktion av virke och skogsenergi och en ökad sam användning av trä och torv. När det gäller utsläppshandeln ska det ses till att styrsystemet fungerar så att de gemensamma målen för produktion av förnybar energi uppnås. Finland bör bidra till EU-samordning när unionen bereder lagstiftning som indirekt påverkar skogsklustret. I och för sig är det av stor vikt för skogsindustrin att den inre marknaden fungerar. Det finns hinder för handeln

med trä- och pappersprodukter som behöver röjas undan på den inre marknaden. Dessutom bör EU satsa särskilt på nya FoU-åtgärder för skogsklustrets del och på att underlätta för kommersialiseringen och införandet av hållbar teknik.

Det finländska systemet där riksdagen deltar i beslutsfattandet om unionsärenden ses som ett bra sätt att garantera samverkan mellan parlament och regering. För att systemet ska fungera i praktiken är det viktigt att regeringen förelägger riksdagen EU-ärendena i god tid, när det ännu finns möjlighet att påverka dem, understryker utskottet.

Avslutningsvis vill utskottet fästa uppmärksamheten vid att utskottet titt och tätt stöter på besvärliga juridiska problem med samordningen av den nationella lagstiftningen och EU-lagstiftningen. Ofta blir det fråga om tolkning. Utskottet var t.ex. i sitt betänkande om propositionen med förslag till lag om ändring av lagen om verkställighet av systemet med samlat gårdsstöd (JsUB 12/2008 rd — RP 52/2007 rd) tvunget att behandla knepiga tolkningsfrågor i EU-lagstiftningen och vår egen lagstiftning. Tolkningen av gemenskapslagstiftningen kan oväntat snäva till de nationella befogenheterna och svängrummet i jordbrukspolitiken. Utskottet anser att tolkningen av den nationella lagstiftningen och gemenskapslagstiftningen måste skötas bättre än hittills på ministeriet och mellan ministerierna. Särskilt viktigt vore det att i större utsträckning kunna säkerställa gemenskapslagstiftningens tolkning och tillämpningspraxis redan i beredningsfasen.

Utlåtande

Utskottet föreslår

att stora utskottet beaktar det som sagts ovan.

Helsingfors den 7 maj 2009

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
medl. Susanna Haapoja /cent
Hannu Hoskonen /cent
Anne Kalmari /cent
Johanna Karimäki /gröna
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd
Mats Nylund /sv

Pentti Oinonen /saf
Klaus Pentti /cent
Erkki Pulliainen /gröna
Kari Rajamäki /sd
Arto Satonen /saml
Pekka Vilkuna /cent
ers. Matti Kangas /vänst
Heikki A. Ollila /saml.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.

AVVIKANDE MENING

Motivering

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (CAP) bygger inte på en rättvis och jämlik behandling av länder och grödproduktion och präglas inte av långsiktighet. EU har fortsatt att rikta de högsta stöden till de bördiga odlingsområdena i Centraleuropa.

Ett av Finlands viktigaste förbehåll vid inträdet i EU var att den arbetsintensiva husdjursproduktionen skulle få fortsätta. Idén med de nationella mjölkkvoterna är att uttryckligen stödja mjölkproduktionen inom de svåraste produktionsområdena.

Den gemensamma jordbrukspolitiken kan vara legitim bara om den bygger på gemensamma, hållbara och rättvisa principer. En partiell nationalisering skulle säkerställa den finländska husdjurs- och mjölkproduktionens överlevnad.

De europeiska socialdemokraternas strategi avseende jordbruksstöden är att de ska göras enklare, att det ska läggas ett tak för stödet, att små- och familjejordbrukare ska få en tryggad försörjning, att stöden ska vara genomskinliga och kontrolleras och att medlemsstaternas egna stödsystem ska komplettera stöden genom att kompensera skador till följd av exceptionella naturförhållanden.

För att det nationella intresset ska kunna tillvaratas krävs det ett nära samarbete mellan alla som i likhet med oss arbetar för att svåra produktionsförhållanden och familjeodlingar ska ha en framtid.

När det gäller GMO utgår redogörelsen från att jordbrukare ska ha rätt att producera GMO-

fritt och konsumenterna därmed rätt till GMO-fria produkter. Finlands hållning vid förhandlingarna i EU är att varje medlemsstat ska ha rätt att själv bestämma om det tillåter produktion och användning av GMO-grödor inom eget territorium.

Konkurrenskraften har varit argumentet framför alla andra när det gällt att tillåta GMO-odling i Finland. Man har bl.a. talat om GMO-grödornas motståndskraft mot sjukdomar och bättre skördar. Men det stora problemet är trots allt att man inte känner till vilka negativa miljöeffekter de har. En sort kan, hur bra den än är, vara en katastrof för naturen i övrigt.

GMO-fri produktion kan också vara en konkurrensfördel för Finland. Genom att förbjuda GMO-produkter kunde Finland visa framsynthet och genom sitt val ståta som ett land som producerar rena livsmedel.

Ståndpunkt

Vi föreslår

att det utreds om EU:s jordbrukspolitik delvis kunde drivas nationellt och

att Finland deklarerar sig GMO-fritt och totalförbjuder användningen av GMO-produkter på hela vårt territorium samt låter bli att förhandla med EU om nationella beslut om GMO-produktion.

Helsingfors den 7 maj 2009

Lauri Kähkönen /sd
Pentti Oinonen /saf
Matti Kangas /vänst

Kari Rajamäki /sd
Esa Lahtela /sd